

Løgmaður undan orðaskifti um uttanlandsmál á tingi í dag:

- Vit detta niður ímillum tveir stólar

-Tað er neyðugt at taka støðu. Vit kunnu ikki bara vera í status quo støðu, so leiðis at einki hendir. Tá detta vit rætt og slætt niður ímillum tveir stólar sigur Anfinn Kallsberg, løgmaður nú vit sum partur av ríkinum ikki eru við í samarbeiði hvørki á ES-síðuni ella EFTA-síðuni. Løgmaður viðgongur, at hesir spurningar hava verið alt ov lítið viðgjördir á politiskum støði í Føroyum øll hesi árin. -Eg vóni, at vit fáa sett hol á eina veruliga viðgerð av hesum málum í viðgerðini av uttanlandsmálum á tingi.

JAN MULLER

Í dag fer lögtingin undir aðalorskiptu um uttanríkispolitikk Føroya. Hetta er

tríðju ferð, at orðaskifti er á tingi um leiklut Føroya á tí uttanlandspolitiska økinum. Í hesum sambandi hevur løgmaður longu lagt fyri

tingið eina rættliga rúgvusmikla frageiðing. Har sigur løgmaður m.a. at uttanlandsviðurskipti eru vorðin alt meira viðkomandi fyri tað føroyska samfelagið. Altjóðgerðin hevur havt við sær, at lond samskipa seg á flestu økjum, til tess at samskiptið teirra millum kann fara fram smáliga og á ein so greiðan hátt sum gjørligt.

Tað er m.a. í hesum sambandi, at ein uttanlandsdeild er vorðin skipað á lögmannskrivstovuni. Í Føroyum er tað lögmaður, sum situr fyri uttanlandsmálum og sum samskipar uttanlandsmál. Hetta geldur eisini á serøkjum, sum lögmaður hevur sett aðrar landsstýrismenn at fyrirsita. Landsstýrismenninir hava toð ábyrgðina av at fyrireika føroyska lóg á serøkjum og útina hana.

Frageiðingin, sum lögmaður legði fyri tingið í farnu viku, er ein lýsing av uttanlandssamstarvinum í 98 og eftirlanum landsstýrisins á uttanlandsokinum fyri 1999. Harumframt leggur hon, við stóði í „Reyða Alitinum“, upp til aðalorðaskifti um framtidarstöðu Føroya í Evropa.

Meira við í heimssamfelagnum

Anfinn Kallsberg, lögmaður sigur við Sosial., at hann vónar at fáa eitt skilgilt og breitt orðaskifti í tinginum í dag og leggur hann serstakan dent á, at tingmenn geva síni boð uppá okkara luttøku í heimssamfelanum og tað á fleiri økjum, bæði á tí handlipolitiska og á tí meira globala.

-Eg má víðgangna, at eg havi ongantíð havt so stóran áhuga fyri tí uttanríkispolitiska økinum, men tað dugi eg at siggja, at har eru kraftigar reimingar alla staðni í løtuni. Eg trúgvi vit skulu vera nógv meira við, enn vit hava verið higartil.

Løgmaður visir á, at tað broytist so nógv alla tíðinda rúndan um okkum, og fylgir tað ikki við á okkum økjum, so verður gloppið stórt og stórt.

Anfinn Kallsberg heldur, at vit mugu víðgera og taka støðu til uttanlandsmálini uttan mun til, hvat hendir í

viðurskiptinum millum Danmark og Føroyar.

-Skulu vit her og nú til at standa fyri øllum teimum uttanríkispolitisku málunum, so krevur tað ógildig ressursir, men tað er væl eitt av teimum undantøkunum, sum vit hava sett í samgonguskjalið, at tað er ein so stórur verið uppa ein gang, at tað er nakad, sum vit mugu gera eina avtalu um, hvussu vit skipa tað fram eftir saman við donum.

Løgmaður ber eitt sindur av ótta fyri, hvussu tingið er fyri at fara undir eina slíka viðgerð. -Eg sigi bara frá mær sjálvum, at hóast eg havi verið længi á tingi, so er hetta eitt óki, sum í míni verðing hevur verið rættliga grátt. Eg havi ikki lagt serliga stóran týdning í tað, og havi heldur ikki havt serliga áhugin fyri tí. So eg kundi hugsad mær, at hetta eru rættliga kompliserar spurningar, og tí er tað eisini ein spurningur um, hvørja orku tingmenn hava fyri at fara inn í ein dialog um hesi viðurskiptini - sum kortini er alneyðugt.

ES og Føroyar

Løgmaður heldur øll málini hava stóran týdning, men heldur tað sjálvandi vera umráðandi at víðgera og taka støðu til viðurskipti, sum koma at ávirka okkara gerandisdag t.v.s. handlipolitiskurkipti, samstarv innan útvæðing og menning á flestu økjum, rætt og slætt at vera við, har tingini henda. Anfinn Kallsberg sigur, at vit føroyingar eru í tí sera óhepnu støðu - sjálvst og vit hava ríkisfelagsskap við danir - eru vit avskornir at luttaka sum partur av ríkinum í tí útvæðing, sum Danmark hevur fingið, t.v.s. at meðan Danmark er við í einum rívaði útvæðing innan ES, so eru vit als ikki við í tí samstarvinum. Tað merkir so aftur, at teinurin millum Danmark og Føroyar á hesum øki verður stór og stór. Hann verður eisini stór til bæði Noreg og Island, av tí at tey londini partvist fylgja við menningini sum ein partur av EFTA og EBS.

Løgmaður sigur, at vit royndu at bota um hesi viðurskiptini, men tað gongur ótrúliga long tíð. Okkara rík-

Anfinn Kallsberg, lögmaður tekur imóti bretska sendiharranum, Andrew Bache, tá hesin vitjaði í Føroyum í fjór. Mynd Jens K. Vang

isrættarlíga støða ger, at vit eru ikki við í samarbeiði hvørki á ES-síðuni ella EFTA-síðuni. Orsøkin til hetta er sum sagt tann, at vit eru í ríkisfelagsskapi við Danmark. Anfinn Kallsberg visir á, at vörðu vit ein sjálvstøðug tjóð, so høvdu vit kunnað valt sjálvir. -Tað vit kunnu velja í dag er avmarkað til at velja tað sama sum Danmark velur, og tað vit ikki velja tað, so fáa vit heldur ikki valt síðu og farið yvir til EFTA-síðuna.

Løgmaður heldur ikki tað hevði verið nakar trupulleiki at fingið limaskap í ES ella í EFTA, um vit vóru sjálvstøðug tjóð.

-Sigur tú við hesum, at vit eiga at skunda undir fullveldi og gerast sjálvstøðug tjóð?

-Tað sigi eg ikki neyðurlíviliga, men tað er neyðugt at fáa avklárað spurningin. Tað er neyðugt at taka støðu. Vit kunnu ikki bara vera í status quo støðu, so leiðis at einki hendir. Tá detta vit rætt og slætt niður millum tveir stólar.

Løgmaður viðgongur, at hesir spurningar hava verið alt ov lítið viðgjördir á politiskum støði í Føroyum í øll hesi árin. -Eg vóni, at vit fáa sett hol á eina veruliga viðgerð av hesum málum í viðgerðini av uttanlandsmálum á tingi.

Markið uppá pláss

Eitt annað stórmál, sum verður umrøtt í frageiðingini hjá lögmanni eru samráðingarnar við bretar um landgrunnsmarkið. Anfinn Kallsberg sigur, at í verandi løtu hendir alt á tað fer at eydnast þórtunum at koma til eina semju tíðliga í vár í hesum týðningarmikla máli.

-Eftir at vit hava samráð í eini 8 ár um eitt slíkt mál, so vil tað vera ein spurningur um at gera eitt ella annað kompromi. Tað vildi verið lægt, um annar parturin fekk alt. Vit royndu sjálvandi at verja føroysk áhugamáli men mugu so royndu at koma til sættis við

hin partin, so málið verður løyst.

Løgmaður sær annars fyri sær stóran møguleikar fyri at menna samvinnuna við bretar í framtíðini. -Vit og Bretland eru næstu grannar, og eg kann ikki ímynda mær annað enn, at tað fara at henda broytingar í samskipti okkara við umheiminum, har tað er ein sjálvfylgja, at samvinna við næsta grannan fer at mennast enn meira.

Tætt samstarv við bretar

Anfinn Kallsberg heldur tað vera heilt náttúrligt við einum tóttum samstarvi við Bretland á nógvum økjum, og hóast hann ikki hevur avgjarda meining um, at marknaðarætlan hevur verið nakar kili í samstarvinum, so kann ein loysn í nettopp hesum stóra máli vera eitt slag av katalysatori við enn stórri samvinnu. Og her dylur lögmaður ikki fyri, at hann eisini hugsar um eina samvinnu um leiting og útvæðing av oljuøkjum millum Føroyar og Bretland.

-Bretar hava jú drúgvur royndir á oljuøkjunum, meðan vit eru nærum heilt blankir, so eg dugi ikki at siggja, at nakad skuldi verið til hindurs fyri at fingið samvinnu í lag nettopp á hesum økinum.

Løgmaður sigur tað annars ikki vera nakar fremmandur tanki fyri seg, at Føroyar einaferð í framtíðini kunnu koma at vera ein týðandi leverandørur av gassi til bretska heimamarknaðin. Vit spurdu lögmann, um tað ikki hevði verið eitt gott hugskot at fingið bretska forsætisráðharran Tony Blair og danska starvsbróðurin Poul Nyrup Rasmussen til Føroya, tá marknaðartalan verður undirskrivað!

-Tað hevði helst verið eitt frálíkt hugskot, men latid okkum nú fyrst fáa hetta málið uppá pláss.

Uttanlandsmál

Vit prenta her samandrátt lögmanns av Uttanlandsmálum í frageiðingini, sum varð latin tinginum í farnu viku.

„Leiklutur Føroya á tí uttanlandspolitiska økinum økst alsamt og gerst samstundis støðugt týðningarmiklari sum árin fara.“

Í komandi árum hevur Føroya Landsstýri sett sær fyri at fremja eina røð av málum á tí uttanlandspolitiska økinum.

Landsstýrið hevur avrátt, í samsvari við lögtingsamtýkt seinasta heyst, at fara undir samráðingar við donsku stjórnina til tess at fremja grundleggjandi broytingar í ríkisrættarlígu støðu Føroya. Úrslitið av samráðingunum verður ein millumlandasáttmáli, sum skipar Føroyar sum eitt sjálvstøðugt land við fullveldi, og sum samstundis skipar framtidarsamstarvið landanna millum.

Eitt annað stórmál, ið arbeiðt hevur verið við í samráð við uttanlandsnevndina, er markið millum Føroyar og Bretland. Í verandi løtu hendir alt á, at tað fer at eydnast þórtunum at koma til eina semju tíðliga í vár í hesum týðningarmikla máli.

Á tí handlipolitiska økinum hevur landsstýrið avgjørt at taka samstarv Føroya við Evropeiska Samveldið upp til máls av nýggjum við øktum samstarvi fyri eyga. Landsstýrið er sinnað at byggja verandi handlipolitiska út, samstundis sum farið verður undir at kanna nærri møguleikan við einari føroyskari luttøku í EFTA og EBS. Viðkanan av verandi handlipolitiska máli er longu farni í gongd, og væntandi fara landsstýrið og ES nevndin at serjast um eitt heilsufróðligt samstarv í hesum ári. Annars verður víst til tað Reyða Alitið, ið var latið lögtinginum í fjór.

Vegna tess, at føroyski búskapurin er sera opin og tiskil fullkomiliga bundin av samvinnu við útheimin, fer landsstýrið støðugt at menna og seta á stovn samstarv við onnur lond. Tá ið handlipolitiskalærir við tey mið- og eysturvevropsku londini eru fingin í lag, fer landsstýrið at miðja eftir líknandi samstarvi við aðrar partar av heiminum.

Støðið undir tí føroyska búskapinum er fiskatilfeingji. Grundarlagið fyri framtidarumsiting av livandi tilfeingi havsins verður áhaldandi viðgjört í avvarðandi altjóða felagsskapum. Landsstýrið er av teirri áskoðan, at týðningarmikið er at luttaka í hesi viðgerð, ikki minst av tí at hesar altjóða meginreglur eftir øllum at døma fara at verða stóð undir framtidar fiskiveiðisamstarvi Føroya við onnur lond.

Á sama hátt hevur landsstýrið sett sær fyri at endurskoða leiklut Føroya í altjóða samstarvi um umhvørvi og burðardygga menning. Arktiska Ráðið er eitt gott dømi um hesa gongd. Føroya Landsstýri luttekur nú bæði á politiskum og embætismannastigi í arktiska samstarvinum.

Samanumtikið kann sigast um uttanlandspolitikk landsstýrisins, at í mun til undanfarnu ár fer landsstýrið at virka fyri einari óttari luttøku í teimum altjóða avbjóðingum og reimingum, ið vera Føroyum fyri framman.“